

การดำเนินงานด้านกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบการถือ ครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

โดย นางเยาวนิจ เพ็ชรน้ำเขียว
ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน จากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540

การควบคุมการทำประโยชน์ในที่ดินภายหลังจากที่เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก.

มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษเกษตรกร ที่ฝ่าฝืนข้อปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

การควบคุมการทำประโยชน์ที่ดินภายหลังจากที่เกษตรกร/
ที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก.

ข้อ 7 เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินมีหน้าที่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ต้องทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองเต็มความสามารถ และไม่นำที่ดินนั้น ทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นไม่ว่าจะโดยการขาย ให้เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ หรือโดยพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงให้เห็นในลักษณะนั้น
2. ยินยอมทำสัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าเช่า และต้องปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว
3. ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน จนเป็นเหตุให้ดินเสื่อมสภาพความเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรม
4. ไม่ขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมเกินร้อยละห้าของเนื้อที่ที่ได้รับมอบหมาย
5. ไม่ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างใดๆ เว้นแต่การปลูกสร้างตามสมควรสำหรับโรงเรือนที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรนั้น
6. ดูแลรักษาหมุดหลักฐานของ ส.ป.ก. และหลักเขตที่ดินในที่ดินที่ได้รับมอบมิให้เกิดความชำรุดเสียหาย หรือเคลื่อนย้ายไปจากตำแหน่งเดิม
7. ไม่กระทำการใดๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งก่อสร้างในโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรอื่นและสภาพแวดล้อม
8. ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
9. ปฏิบัติตามสัญญากู้ยืมที่ทำกับ ส.ป.ก. และปฏิบัติตามพันธกรณีที่มียู่กับสถาบันการเงิน หรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก.

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ยันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติ
ตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

1. ต้องทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองเต็มความสามารถ และไม่นำที่ดินนั้น ทั้งหมดหรือ
บางส่วนไปให้บุคคลอื่นไม่ว่าจะโดยการขาย ให้เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ หรือโดยพฤติกรรมใด ๆ
ที่แสดงให้เห็นในลักษณะนั้น

- เกษตรกรนำที่ดินไปให้บุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครัวเดียวกันตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ฯ เข้าทำประโยชน์แทนตนเองไม่ว่าจะเป็นทั้งแปลง หรือบางส่วน อันมีลักษณะเป็นการกระจายสิทธิในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ อาทิ ให้เช่า ให้ทำฟรี ให้ทำกินต่างดอกเบี้ยเงินกู้ ให้ทำกินต่างตอบแทนประโยชน์ที่ดินได้รับ (ส่งมอบการครอบครองในลักษณะชั่วคราว)
- เกษตรกรนำที่ดินไปขายให้แก่ผู้อื่น (ส่งมอบการครอบครองในลักษณะถาวร)

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าท่อนเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

2. ยินยอมทำสัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าชดเชย และต้องปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว

กรณีนี้เป็นข้อปฏิบัติที่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรเข้าผูกพันกับ ส.ป.ก. ในการขอรับการจัดที่ดินในรูปแบบของสัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ สัญญาเช่าทำประโยชน์ ซึ่งจะต้องดำเนินการทำสัญญากับ ส.ป.ก. ภายในระยะเวลากำหนด ภายหลังจากที่ได้ผ่านการคัดเลือกให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. แต่จงใจเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งส่วนใหญ่จะพบการฝ่าฝืนตามข้อนี้ในการจัดที่ดินเอกชน หรือการอนุญาตให้ใช้ที่ดินในกิจการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ยันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

3. ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน จนเป็นเหตุให้ดินเสื่อมสภาพความเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรม

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกรณีนี้ ส่วนใหญ่จะพบในรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำประโยชน์จากการทำการเกษตรไปเป็นการประกอบกิจการอื่น ๆ ในเชิงพาณิชย์ อุตสาหกรรม โดยไม่ได้รับอนุญาต อาทิ การเปลี่ยนแปลงที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมไปเป็นตึกแถวร้านค้า โรงแรม หรือรีสอร์ท เป็นต้น

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ยันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

4. ไม่ขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมเกินร้อยละห้าของเนื้อที่ที่ได้รับมอบหมาย

- มุ่งเน้นในการคุ้มครองพื้นที่เพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และป้องกันการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินให้เป็นบ่อน้ำ (เกินสมควรตามความจำเป็น) โดยอาศัยข้ออ้างว่าขุดบ่อน้ำเพื่อทำการเกษตร
- กฎหมายกำหนดให้เกษตรกรสามารถขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตรกรรมเกินขนาดตามที่กำหนดในข้อนี้ได้ แต่ต้องขออนุญาตและปฏิบัติตามข้อ 9 ของระเบียบ ฯ ซึ่งอำนาจในการพิจารณากรณีนี้คือ คปจ.
- * ข้อควรพิจารณา : แม้การขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมจะสามารถทำได้ก็ตาม แต่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรจะต้องไม่นำดินที่ขุดออกจากพื้นที่ หรือนำไปให้แก่บุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย ซึ่งการนำดินออกจากแปลงที่ดินโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ว่าจะจำนวนมากหรือน้อยก็ตาม อาจเป็นผลให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรถูกสั่งให้สันติวิธีฯ ตามข้อนี้ และ อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายด้วย

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ยันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติ
ตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

5. ไม่ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างใด ๆ เว้นแต่การปลูกสร้างตามสมควรสำหรับโรงเรือนที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง
หรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรของเกษตรกรนั้น

เป็นการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและป้องกันการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินที่ใช้เพื่อประกอบเกษตรกรรมไป
เป็นสิ่งปลูกสร้างอื่นเกินกว่าความจำเป็น ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงทั้งจำนวนเนื้อที่ที่ได้รับการจัด และ
จำนวนสมาชิกของครอบครัวเกษตรกร

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่อันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

6. ดูแลรักษาหมวดหลักฐานของ ส.ป.ก. และหลักเขตที่ดินในที่ดินที่ได้รับมอบมิให้เกิดความชำรุดเสียหาย หรือเคลื่อนย้ายไปจากตำแหน่งเดิม

กรณีนี้มุ่งเน้นในการรักษาทรัพย์สินของทางราชการ (หลักหมวด) ซึ่งแตกต่างจากหลักหมวดแนวเขตที่ดินของกรมที่ดินที่ผู้ถือครองจะต้องออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้วยตนเอง ดังนั้น กรณีนี้หากเกษตรกรไม่รักษาหลักหมวด มีการเคลื่อนย้ายหรือทำให้เกิดความเสียหายแล้ว ส.ป.ก. จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย และกรณีนี้อาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาข้อพิพาทระหว่างเกษตรกรด้วยกัน เนื่องจากไม่ทราบแนวเขตที่ดินที่ได้รับการจัดจาก ส.ป.ก.

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่อันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติ
ตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

7. ไม่กระทำการใด ๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งก่อสร้างในโครงการ
ปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกร การทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรอื่นและ
สภาพแวดล้อม

กรณีนี้เป็นการป้องกันเพื่อมิให้เกษตรกรสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐ อันเกิดจากการที่รัฐให้การ
สนับสนุนเพื่อให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และมุ่งผลให้เกษตรกรช่วยกันดูแลรักษา
ทรัพย์สินดังกล่าว อาทิ สาธารณูปโภคต่าง ๆ (ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ ถนน)

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่อันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

8. ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

เป็นกรณีที่ คปจ. ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน ฯ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนงานโครงการปฏิรูปที่ดินตามที่ คปก. เห็นชอบ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาอันเกิดขึ้นจากการปฏิรูปที่ดิน อาทิ การแก้ปัญหาการปิดทางเข้าออกแปลงเกษตรกรรม เป็นต้น

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ลักษณะของการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่อันเกษตรกรที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ฯ เข้าทำประโยชน์ (ข้อ 7)

9. ปฏิบัติตามสัญญากู้ยืมที่ทำกับ ส.ป.ก. และปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงิน
หรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก.

เป็นกรณีที่สืบเนื่องมาจากเกษตรกรได้เข้าร่วมโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นโครงการที่ดำเนินการโดย ส.ป.ก. หน่วยงาน หรือสถาบันการเงินที่ร่วมดำเนินการกับ ส.ป.ก. (MOU) แต่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขโดยไม่มีเหตุอันสมควร อาทิ เป็นหนี้เงินกู้และไม่ยินยอมชำระในระยะเวลาที่กำหนด

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับเกษตรกร
ที่ฝ่าฝืนข้อปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

มีหนังสือแจ้งให้ปฏิบัติใช้สิทธิ
โต้แย้ง
ตาม ข้อ 8

- กรณีต้องเตือน(ผิดอะไร/แก้ไขยังไ)
- ข้อ 8 ว.แรก
- กรณีไม่ต้องเตือนแต่ต้องแจ้งข้อเท็จจริงและ
แจ้งสิทธิ (ตามมา ม.27, 30 วิ.ปกครอง)
- กรณีต้องเตือน และแจ้งข้อเท็จจริง
ตาม ข้อ 8 ว.แรก+ ม. 30 วิ.ปกครอง

* กรณีมีหนังสือแจ้งเตือน/แจ้งข้อเท็จจริง จะต้องมี
หลักฐานการแจ้ง-การรับ (ไปรษณีย์ตอบรับ)

ดำเนินการสั่งให้สิ้นสุดสิทธิ
ตามข้อ 11 (4)

นำเสนอ คปจ. สั่งให้สิ้นสุด
สิทธิ

อุทธรณ์

- เกษตรกร / สถาบัน
เกษตรกรเห็นว่าคำสั่ง คปจ.
ไม่เป็นธรรม มีสิทธิยื่น
อุทธรณ์ต่อ ส.ป.ก.จังหวัดได้
ตาม ข้อ 13

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ
การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับเกษตรกร
ที่ฝ่าฝืนข้อปฏิบัติตามกฎหมายในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

กรณีต้องเตือน ข้อ 8 ว.แรก

กรณีต้องเตือน ข้อ 8 ว.
แรก

กรณีไม่ต้องเตือนแต่ต้องแจ้งข้อเท็จจริง
และแจ้งสิทธิ
(ตามมา ม.27, 30 วิ.ปกครอง

กรณีต้องเตือน และแจ้งข้อเท็จจริง
ตาม ข้อ 8 ว.แรก+ ม. 30 วิ.ปกครอง

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ
การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

กรณีต้องเตือนตาม ข้อ 8 ว.แรก

- ฝ่าฝืนระเบียบ ฯ ข้อ 7 (1) – (9)
- ฝ่าฝืนระเบียบ ฯ ข้อ 9 ให้ถือว่าผิดตามข้อ 7 (ลักลอบขุดดิน/นำดินออกโดยไม่ได้รับอนุญาต/สร้างสิ่งปลูกสร้างเกินสมควร)

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ
การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

กรณีไม่ต้องเดือนแต่ต้องแจ้งข้อเท็จจริงและแจ้งสิทธิ
ตาม ม.27, 30 วิ.ปกครอง

- ชื่อขายที่มีเอกสารหลักฐานชัดเจน
- เกษตรกรยอมรับว่าขาย /ส่งมอบการครอบครอง และเจ้าหน้าที่ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
- ขาดคุณสมบัติการเป็นเกษตรกรตามข้อ 11 (3)
- กรณีที่มีพยานหลักฐานอื่นๆ อันบ่งชี้ได้ว่าขายที่ดิน/ส่งมอบการครอบครอง เช่น มีคำพิพากษาเป็นที่ยุติว่าเกษตรกรได้ขายที่ดิน

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ
การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

กรณีต้องเตือน และแจ้งข้อเท็จจริง
ตาม ข้อ 8 ว.แรก+ ม. 30 วิ.ปกครอง

กรณีซื้อขายและส่งมอบการครอบครองที่ไม่มีหลักฐาน
และเกษตรกรไม่ยอมรับว่าได้ขายที่ดินหรือส่งมอบการ
ครอบครอง

*กรณีนี้ หากเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือนได้
ภายในกำหนดเวลา ก็เป็นเหตุให้ถูกสั่งให้สิ้นสุดสิทธิตามข้อ 11 ต่อไป

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

เทคนิคเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการ
ขั้นตอนก่อนการสั่งให้เกษตรกรผู้ฝ่าฝืนระเบียบ ฯ
สันสิทธิ ฯ

หมายเหตุ : - กรณีเกษตรกรได้รับการจัดเกินกว่าหนึ่งแปลง การแจ้งเตือนหรือแจ้งข้อเท็จจริงจะต้องแจ้งให้เกษตรกรทราบว่า “การกระทำความผิดเพียงแปลงเดียวจะเป็นเหตุให้เกษตรกรต้องถูกสั่งให้สันสิทธิทุกแปลง (* หลักตามมาตรา 30 วิ.ปกครองฯ)

- กรณีเกษตรกรขายและส่งมอบการครอบครองที่ดิน แต่ไม่มีหลักฐานการซื้อขายและเกษตรกรไม่ยอมรับว่าขาย เป็นกรณีที่ต้องแจ้งเตือนและแจ้งข้อเท็จจริงเพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการขั้นตอน หากเกษตรกรไม่ได้ขายที่ดิน เกษตรกรต้องเข้าทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองภายในกำหนดเวลาตามหนังสือเตือน หากไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุอันสมควรเกษตรกรจะถูกสั่งให้สันสิทธิฯ ตามข้อ 11 ต่อไป

- กรณีเกษตรกรขายที่ดินและส่งมอบการครอบครองแต่ไม่มีหลักฐานสัญญาซื้อขาย แต่มีหลักฐานอื่นที่เชื่อได้ว่าการซื้อขาย เช่น มีคำพิพากษาเป็นที่สุดว่าเกษตรกรขายที่ดินให้บุคคลอื่นหรือมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างหรือถาวรวัตถุโดยบุคคลอื่น เป็นกรณีเข้าข้อยกเว้นไม่ต้องเตือนตามข้อ 8 ว.แรก

- กรณีสันสิทธิมีผลทันที เฉพาะเหตุตามข้อ 11 ว.แรก (1) และ (2) เท่านั้น ส่วนกรณีอื่นๆ อาทิ กรณีการลักลอบขุดดิน การขุดดินและนำดินออกโดยไม่ได้รับอนุญาต ฯลฯ ต้องดำเนินการสั่งให้สันสิทธิตามขั้นตอน โดย คปจ. มีอำนาจพิจารณาสั่งให้สันสิทธิ

กลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ
การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตามกระบวนการภายหลังการแจ้งเตือน/แจ้งข้อเท็จจริงตามข้อ 8
ก่อนนำเสนอ คปจ.เพื่อพิจารณาสั่งให้เกษตรกรคืนสิทธิฯ

เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบสภาพ
ที่ดินเมื่อครบกำหนดเวลาตามหนังสือ
แจ้งเตือน

เกษตรกรปฏิบัติตาม
หนังสือแจ้งเตือน

เหตุแห่งการสั่งให้คืน
สิทธิเป็นอันระงับ
นำเสนอ ปทจ. ยุติเรื่อง

ไม่สามารถปฏิบัติตามหนังสือแจ้ง
เตือนโดยไม่มีเหตุอันสมควร

กรณีที่มีหนังสือแจ้งข้อเท็จจริง และภายหลัง
ที่เกษตรกรได้ชี้แจงภายในกำหนดเวลา/ไม่
ชี้แจงภายในกำหนดเวลา

รวบรวมข้อเท็จจริง/
พยานหลักฐาน
นำเสนอ คปจ. พิจารณาสั่งให้คืน
สิทธิ

"กฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรม เป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับการรักษาและ
อำนวยความยุติธรรมเท่านั้น การใช้กฎหมายจึงต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อ
รักษาตัวบทของกฎหมายเอง และการรักษาความยุติธรรมในแผ่นดินก็มีได้มีวงแคบอยู่เพียงแค
ขอบเขตของกฎหมาย หากต้องขยายออกไปให้ถึงศีลธรรมจรยาตลอดจนเหตุและผลตามความ
เป็นจริงด้วย"

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ครั้งเสด็จในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตร
แก่ผู้สอบไล่ได้วิชาความรู้ชั้นเนติบัณฑิตยสภา
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๔

จบการบรรยาย ขอขอบคุณ....